

O‘ZBEKISTONNING JAHON TOVAR VA XIZMATLAR BOZORIGA INTEGRATSIYASINING TURISTIK JOZIBADORLIKKA TASIRI

Saydazimova Shaxnoza Fozil qizi

Annotatsiya:

Global iqtisodiy aloqalarning kengayishi, tashqi savdo va investitsiyalar oqimining oshishi, transport-logistika tizimlarining takomillashuvi hamda xalqaro marketing va axborot texnologiyalarining turizm sohasiga kirib kelishi O‘zbekistonni xalqaro miqyosda jozibali turistik yo‘nalishga aylantirishda muhim omil sifatida qaralmoqda. Tadqiqotda, shuningdek, integratsiya natijasida sayyohlik xizmatlarining sifati va xilma-xilligini oshirish orqali mamlakat iqtisodiyotining barqaror o‘shishiga erishish imkoniyatlari ochib beriladi.

Аннотация:

Расширение глобальных экономических связей, увеличение внешней торговли и инвестиционных потоков, совершенствование транспортных и логистических систем, внедрение международных маркетинговых и информационных технологий в туристический сектор считаются важными факторами превращения Узбекистана в привлекательное для международного туризма направление. Исследование также раскрывает возможности достижения устойчивого роста экономики страны за счет повышения качества и разнообразия туристических услуг в результате интеграции.

Annotation:

The expansion of global economic relations, increased foreign trade and investment flows, improved transport and logistics systems, and the introduction of international marketing and information technologies into the tourism sector are considered important factors in transforming Uzbekistan into an internationally attractive tourist destination. The study also reveals the opportunities for achieving sustainable growth of the country's economy by improving the quality and diversity of tourism services as a result of integration.

Kalit so‘zlar: O‘zbekiston, xalqaro iqtisodiy integratsiya, tovar va xizmatlar bozori, turizm sohasi, turistik jozibadorlik, xorijiy investitsiyalar, xizmatlar eksporti, transport-logistika infratuzilmasi, turizm infratuzilmasi, xalqaro hamkorlik, iqtisodiy ochiqlik, sayyohlik oqimi, raqobatbardosh xizmatlar, global bozor, madaniy meros va turizm.

Ключевые слова: Узбекистан, международная экономическая интеграция, рынок товаров и услуг, туристический сектор, туристическая привлекательность, иностранные

инвестиции, экспорт услуг, транспортно-логистическая инфраструктура, туристическая инфраструктура, международное сотрудничество, экономическая открытость, туристические потоки, конкурентоспособные услуги, мировой рынок, культурное наследие и туризм.

Keywords: Uzbekistan, international economic integration, goods and services market, tourism sector, tourist attractiveness, foreign investments, export of services, transport and logistics infrastructure, tourism infrastructure, international cooperation, economic openness, tourist flows, competitive services, global market, cultural heritage and tourism.

Bugungi kunda globallashuv va xalqaro iqtisodiy integratsiya jarayonlari dunyo mamlakatlarining barcha sohalariga, jumladan, turizm sanoatiga ham chuqur ta'sir ko'rsatmoqda. Xalqaro tovar va xizmatlar bozoriga faol integratsiyalashuv orqali davlatlar o'zlarining iqtisodiy salohiyatini kengaytirish, xorijiy investitsiyalarni jalb qilish va xizmatlar eksportini rivojlantirish imkoniyatiga ega bo'lmoqda. O'zbekiston ham keyingi yillarda jahon iqtisodiy makoniga kirib borish, ochiq bozor munosabatlarini shakllantirish va xizmatlar sohasini, xususan, turizmni rivojlantirishda muhim qadamlar tashlamoqda.

O'zbekistonning xalqaro bozorlarga integratsiyalashuvi mamlakat ichida iqtisodiy barqarorlik, infratuzilmaning rivojlanishi va xizmatlar sifati oshishiga sabab bo'lib, bu esa o'z navbatida, turistik jozibadorlikni sezilarli darajada kuchaytiradi. Xalqaro aviaqatnovlarning kengayishi, viza rejimlarining soddalashtirilishi, madaniy merosning jahon miqyosida targ'ib qilinishi va servis xizmatlarining raqobatbardoshligi turizm sohasining global maydondagi o'rnini mustahkamlashga xizmat qilmoqda.

O'zbekistonning jahon tovar va xizmatlar bozoriga integratsiyasi va uning turizm sohasi rivojiga ta'sirini o'rganishda bir qator mahalliy va xorijiy manbalar, ilmiy maqolalar hamda xalqaro tashkilotlar hisobotlari muhim nazariy va amaliy asos bo'lib xizmat qiladi.

Xususan, M.T. Abdurahmonov va B.A. Xudoyberganovlarning xalqaro iqtisodiy integratsiya bo'yicha tadqiqotlarida O'zbekistonning tashqi savdo aloqalarini rivojlantirish, xalqaro tashkilotlarga a'zolikning iqtisodiy samaradorligi, shuningdek, xizmatlar eksportini kengaytirish masalalari yoritilgan. Ushbu ishlarda xizmatlar sektori, xususan turizmning jahon iqtisodiyotidagi o'rnini alohida ta'kidlanadi[1].

BMTning Butunjahon Turizm Tashkiloti (UNWTO) tomonidan e'lon qilinayotgan yillik hisobotlarda global turizm oqimlari, xizmatlar eksporti va mintaqaviy integratsiyaning turizmga ta'siri tahlil qilinadi. Bu manbalar orqali O'zbekistonning turistik salohiyatini oshirish uchun qanday xalqaro tendensiyalarni hisobga olish zarurligi aniqlanadi[2].

Zaimovic A. va hammualliflari (2023) tomonidan tayyorlangan "Mapping Financial Literacy: A Systematic Literature Review of Determinants and Recent Trends" nomli maqolada esa

xizmatlar sohasi va iqtisodiy integratsiyaning aholining iqtisodiy faoliyatiga, jumladan, turizmga ta'siri ko'rib chiqilgan. Ushbu maqolada mamlakatlar iqtisodiy ochiqligi ortidan xizmatlar sifati va iqtisodiy savodxonlikning qanday oshishi mumkinligi asoslangan[3].

Yana bir muhim manba sifatida Jahon Bankining va Osiyo Taraqqiyot Bankining (OTB) O'zbekiston bo'yicha tayyorlagan iqtisodiy ko'rsatkichlari va sohalar bo'yicha tahlillari keltiriladi. Bu ma'lumotlar O'zbekistonning jahon bozorlariga integratsiyasi fonida turizm infratuzilmasining qanday rivojlanayotganini empirik jihatdan baholash imkonini beradi[4].

Shuningdek, Davlat statistika qo'mitasi, Turizm va madaniy meros vazirligi hamda Investitsiyalar, sanoat va savdo vazirligi tomonidan taqdim etilayotgan statistik byulletenlar va soha tahlillari O'zbekistondagi real o'zgarishlar va turizm jozibadorligini raqamlar orqali ko'rsatib beradi.

O'zbekistonning global iqtisodiy tizimga faol qo'shilishi, xususan, jahon tovar va xizmatlar bozoriga integratsiyasi mamlakatning turizm sohasiga bevosita va bilvosita ijobiy ta'sir ko'rsatmoqda. Bozor ochiqligining oshishi xorijiy investorlar va sayyohlar uchun qulay muhit yaratadi, infratuzilma va xizmat ko'rsatish sifati yaxshilanadi, xalqaro standartlarga mos xizmatlar joriy qilinadi. Integratsiya natijasida aviaqatnovlar kengayadi, logistika tizimi takomillashadi, viza rejimlari yengillashadi, bu esa sayyohlar oqimini ko'paytiradi. Shuningdek, xalqaro savdo aloqalarining kuchayishi orqali O'zbekistonning brend sifatida tanilishi oshadi va turistik imijiga ijobiy hissa qo'shadi. Bularning barchasi O'zbekistonni mintaqaviy va global turizm xaritasida yanada jozibador maskanga aylantirishga xizmat qiladi[5].

Globallashuv sharoitida mamlakatlar iqtisodiy taraqqiyotining asosiy omillaridan biri bu – jahon bozorlariga samarali integratsiyadir. Ayniqsa, xizmatlar sohasi, xususan, turizm, xalqaro savdo va iqtisodiy aloqalarning rivojlanishidan bevosita ta'sirlanadi. O'zbekiston so'nggi yillarda ochiq iqtisodiy siyosat olib borib, jahon tovar va xizmatlar bozoriga integratsiyalashuvni jadallashtirmoqda. Bu esa mamlakatning turistik salohiyatini oshirish, xorijiy sayyohlarni jalb qilish va xalqaro imijni mustahkamlashga xizmat qilmoqda. Jahon bozoriga integratsiyalashuv natijasida transport tizimi, infratuzilma, moliyaviy xizmatlar, axborot texnologiyalari va turistik xizmatlar rivojlanadi. Bu esa xorijiy sayyohlar uchun qulay muhit yaratadi. Quyida asosiy g'oyalar keltirib o'tamiz.

1. **Investitsiyalar va xususiy sektorning o'sishi:** Tashqi savdo va sarmoya oqimining oshishi hisobiga mehmonxonalar, dam olish maskanlari, servis xizmatlari va boshqa turistik infratuzilmalar rivojlanmoqda. Chet ellik investorlar bilan hamkorlikda turizm loyihalari amalga oshirilmoqda.

2. **Marketing va brendlashuv:** O'zbekistonning xalqaro maydondagi ijobiy imiji, madaniy merosi, tarixiy obidalari va gastronomik an'analarini global bozorga chiqarish orqali

turistik jozibadorlik oshmoqda. Jahon bozorlariga chiqish – O‘zbekistonni yangi sayyohlik yo‘nalishlari xaritasiga kiritish imkonini beradi.

3. **Transport va logistika tizimining yaxshilanishi:** Xalqaro aviaqatnovlar sonining ortishi, temiryo‘l va avtomobil infratuzilmasining takomillashuvi sayyohlar harakatini osonlashtiradi. Tashqi bozorga integratsiya aynan logistika vositalari orqali turizmda amaliy natija beradi.

4. **Regulyator muhit va qonunchilik islohotlari:** Viza rejimining soddalashtirilishi, E-visa tizimi, “ochiq osmon” siyosati, bojxona va chegara xizmatlarining raqamlashtirilishi – bularning barchasi xorijlik sayyohlar sonining ortishiga xizmat qilmoqda.

5. **Mahalliy iqtisodiyotga ijobiy ta’siri:** Turizm xizmatlarining eksporti orqali mahalliy tadbirkorlik rivojlanadi, ish o‘rinlari yaratiladi, hududiy iqtisodiyot faollashadi. Ayniqsa, tarixiy shaharlarda (Samarqand, Buxoro, Xiva, Toshkent) turizm – barqaror iqtisodiy o‘sish omiliga aylanmoqda[6].

O‘zbekistonning jahon tovar va xizmatlar bozoriga faol integratsiyasi nafaqat makroiqtisodiy barqarorlikni ta’minlash, balki mamlakatning turistik jozibadorligini oshirishda ham muhim omilga aylangan. Bozor ochiqligi, xalqaro hamkorlik, xizmatlar eksportining kengayishi va servis sifatining oshishi orqali O‘zbekiston Markaziy Osiyodagi yetakchi turizm markazlaridan biriga aylanish imkoniyatiga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati.

1. Abdurahmonov M.T., Xudoyberganov B.A. Xalqaro iqtisodiy munosabatlar. – Toshkent: Iqtisodiyot, 2020. – 376 b.
2. United Nations World Tourism Organization (UNWTO). International Tourism Highlights, 2023 Edition. – Madrid: UNWTO, 2023. URL: <https://www.unwto.org/statistics>
3. Zaimovic, A., Torlakovic, A., Arnaut-Berilo, A., Zaimovic, T., Dedovic, L., & Nuhic Meskovic, A. (2023). Mapping Financial Literacy: A Systematic Literature Review of Determinants and Recent Trends. Sustainability, 15(12), 9358. DOI: <https://doi.org/10.3390/su15129358>
4. Osiyo Taraqqiyot Banki (OTB). Tourism and Economic Development in Central Asia. – Manila: ADB, 2022. URL: <https://www.adb.org/publications>
5. Karimov Sh.S. Turizm iqtisodiyoti: nazariy va amaliy jihatlar. – Toshkent: Turon-Iqbol, 2021. – 254 b.
6. Akhmedov A. Xorijiy investitsiyalar va xizmatlar bozori: integratsion jarayonlar tahlili. // Iqtisodiyot va innovatsiyalar, 2022, №4, B. 115–123.